
Grepet av flukt

LIVET ER MER ...

– PER HALVORSEN,

Email: per.halvorsen@legeforeningen.no

Tidsskriftet

Det kviner i luft og det kvitrer i busk. En gråhegre lander og en lerce overrisher dagen med eufori. Knappt et dun fra gumpen til en sivspurv faller til jorden uten at assistentlege Eyvind Rugland registrerer det med teleskopblikk.

Hobbyornitologen kaster med nakken så vi tenker det er et under han ikke pådrar seg nakkeslengskade. Vipen nikker, sangsvanen spiller trompet mens knoppsvanen kan lite annet gjøre enn å holde nebb. Og det glitrende drysset som plutselig fordunster foran oss, er slett ingen lokal snøbyge, men en flokk på et drøyt snes snøspurv som finner det for godt å synkrontegne usynlige border i luften før de brått er vekk.

Og der har vi et kvinandpar som tydeligvis vet hvor redet skal ligge, og der er to laksender med eggplaner. Men storspova, nei, storspova kommer nok først om en ukes tid, opplyser Rugland med øynene i kikkerten.

Traner i tusentall

Det er vår på Årnestangen i Akershus der vi trækker i gjørmete fotspor etter den vordende pediateren og erfarne fuglekikkeren som til daglig nipper sitt korn ved Seksjon for barnerehabilitering ved Sentralsykehuset i Akershus. En svipptur unna ligger Øyeren, der 36-åringen fra midten av mars jubler våren inn to til tre ganger i uken.

– Etter noen år med observasjoner på samme plassen kan man nærmest på uken forutsi når de ulike artene kommer for å hekke, forteller han.

– Hva er det med fugler som er så fascinerende?

– Ja, jo...det er bare så herlig, sier han med blikket i sky før det kommer et mer fyllestgjørende svar. – Det er få måter å få en sterkere opplevelse av våren på.

– Hvorfor ikke elg eller bever?

– Det spesielle med fugler er at artsmangfoldet er enormt. Du vet aldri på forhånd hva du får se. Bare her ved Øyeren er det registrert over 200 arter.

Naturen har alltid pirret Rugland. Han lot seg villig lokke med i trugetrålket til Sverre M. Fjeldstad som i fjernsynets barndom med myk tenorstemme trollbandt unge og gamle med beretninger om hvor gjøken hadde lagt egget. Da Rugland fikk fuglebok til 12-årsdagen, var det gjort. Fra da av loggførte han rubbel og bit av fjærkledd skapninger som kryssset hans horisont. Et betydelig antall orreleiker og feltobservasjoner senere er lidenskapen neppe blitt mindre. Blant de sterkeste opplevelsene er møtet med et ukjent antall tusen traner på Hornborgarsjön i Väst-Götaland i Sverige for noen år siden.

Taita falcon

– Fuglene befant seg innenfor et område på cirka en kvadratkilometer. Så mange fugler på så liten plass! Det var utrolig sterkt, beretter Rugland.

Så godt som over hele verden har han satt sitt teleskopstativ. Fra en canyon over Zambezielven mellom Zambia og Zimbabwe har han sett Taita falcon, en godbit av de ytterst sjeldne. Han har vært flere ganger i Asia, blant annet i regnskogen i Indonesia, men avmystifiserer det spektakulære i å dra kloden rundt for å kikke på fugler.

– Å tro at eksotiske steder som regnskogområder gir den ultimate fugleopplevelsen, er helt feil. Den tette vegetasjonen gjør at man risikerer å se svært lite. Sånn sett er Skandinavia og Norden helt ideelt med åpent landskap og klar inndeling i årstider som gjør at det du får se, varierer sterkt, sier han.

Han mener at få ting kan måle seg med en god gammeldags orreleik. Kombinasjonen av myrete landskap, varm sovepose og forhåpentligvis klar sikt, er en sikker innertier for Rugland. Noen yndlingsfugl har han ikke. Men han legger ikke skjul på at både rovfugler og vadere tiltrekker ham spesielt.

– Vadere blir man aldri ekspert på. Det er svært mange av dem, og de byr alltid på utfordringer når de skal artsbestemmes.

Nye arter

Rugland forteller at endrede vær- og føreforhold har brakt nye arter til Norge. Fuglenes orienteringsevne blir forstyrret, og de havner andre steder enn naturen har programmert dem for. Dette kan være noe av årsaken til at det i Norge de siste årene blant annet har vært gjort over 50 observasjoner av den sjeldne svartstrupen.

Kikkert og teleskop som forstørrer 20–60 ganger, er standardutstyr når han dyrker hobbyen sin. Som regel er også fotobagen med. Kassettene med lysbilder er mange, men han har uvilje mot å selge til magasiner og blader, og fotokonkurranser opplever han nærmest som avsporende for gleden. En fugletitters belønning ligger på et høyere plan.

Eyvind Rugland dyrker våren på Årnestangen ved Øyeren. Foto P. Halvorsen

Traner i flukt over Hornborgarsjön. Foto E. Rugland

Publisert: 10. mai 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 23. mars 2026.